

CZU: 343.12:347.922

SOLUȚIILE INSTANȚEI ÎN RAPORT CU ACȚIUNEA CIVILĂ EXAMINATĂ ÎN CADRUL PROCESULUI PENAL

Eduard ABABEI

Universitatea de Stat din Moldova

Persoana căreia i s-a adus un prejudiciu în rezultatul infracțiunii are posibilitatea de a-și apăra dreptul încălcat prin exercitarea acțiunii civile în cadrul procesului penal, ceea ce constituie un beneficiu procesual acordat victimei infracțiunii de a valorifica toate elementele acumulate de procuror în acuzare, precum și întreg cadrul procesului penal, pentru a-și vedea satisfăcute interesele de ordin civil, patrimoniale sau morale afectate prin comiterea infracțiunii împotriva sa.

Acțiunea civilă se rezolvă în cadrul procesului penal numai în măsura în care a fost alăturată învinuirii și, împreună, au ajuns în fața instanței penale.

Instanța de judecată, soluționând acțiunea civilă, este competentă să o admită integral sau parțial, să o respingă, să admită în principiu acțiunea civilă, urmând ca asupra cuantumului despăgubirilor convenite să hotărască instanța civilă.

Cuvinte-cheie: *acțiune civilă, parte civilă, prejudiciu, proces penal, inculpat, parte civilmente responsabilă, instanța de judecată, sentință, apel, decizie.*

THE COURT'S SOLUTIONS REGARDING THE CIVIL ACTION EXAMINED IN THE CRIMINAL PROCEEDINGS

The person who has suffered damage as a result of an offence has the possibility to defend the violated right by exercising the civil action in the criminal proceeding, which constitutes a procedural benefit for the victim of the offence to use all the elements of the prosecutor in charge, as well as the whole procedural framework of the criminal process, in order to see its civil, patrimonial or moral interests satisfied that were affected by the offence against him.

Civil action is solved during the criminal proceedings only insofar as it was joined to the accusation and arrived to the criminal court together with the accusation.

The court judging the civil action has the following competences: to admit it in whole or in part, to reject it, to admit the civil action in principle, and to rule that the amount of compensation due, has to be decided by the civil court.

Keywords: *civil action, plaintiff claiming damages, detriment, criminal proceedings/trial, defendant, responsible plaintiff party, trial court, sentence, appeal, decision/decree.*

Introducere

Remediul procesual care servește la aducerea raportului de conflict civil delictual în fața organelor de urmărire penală și a instanțelor de judecată este acțiunea civilă.

Legea Supremă a Republicii Moldova proclamă la art.114 că justiția se înfăptuiește în numele legii numai de instanțele judecătorești, iar prin art.20 garantează oricărei persoane dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime. Nicio lege nu poate îngreuna dreptul la justiție.

Totodată, în conformitate cu art.8 CPP RM, persoana acuzată de săvârșirea unei infracțiuni este prezumată nevinovată atâta timp cât nevinovăția ei nu va fi dovedită într-un proces judiciar public, în cadrul căruia îi vor fi asigurate toate garanțiile necesare apărării sale, și nu va fi constatată printr-o hotărâre judecătorească de condamnare definitivă.

Părții civile, în conformitate cu art.62 alin.(1) CPP RM, i se acordă dreptul să înainteze cereri, în special pentru asigurarea acțiunii civile pornite, dreptul de a participa la ședințele de judecată, inclusiv la cercetarea materialelor cauzei referitor la acțiunea formulată, să pledeze în dezbateri judiciare referitor la acțiunea sa, să fie informată de instanță despre hotărârile adoptate care se referă la drepturile și interesele sale, să primească gratuit, la solicitarea sa, copii de pe aceste hotărâri, precum și copie de pe sentință, decizie sau de pe o altă hotărâre judecătorească definitivă, să atace hotărârea instanței referitor la acțiunea civilă, să renunțe la acțiunea civilă ș.a.

Exercițiul acțiunii civile în cadrul procesului penal (posibilitate necunoscută de alte sisteme de drept) constituie un beneficiu procesual acordat victimei infracțiunii de a valorifica toate elementele prezentate de procuror în acuzare, precum și întreg cadrul procesului penal, pentru a-și vedea satisfăcute interesele de ordin civil, patrimoniale sau morale afectate de comiterea infracțiunii împotriva sa. Criticabilă din numeroase puncte

de vedere (împovărează desfășurarea procesului penal, afectează egalitatea armelor, întrucât victima care exercită acțiunea civilă beneficiază de întreg „*acquis-ul*” procesului penal, respectiv de un material probant calificat administrat de autoritatea statului), opțiunea legislativă este, însă, în realitățile social-economice și judiciare actuale, cea mai bună soluție pentru a nu obliga victima să recurgă la o procedură civilă separată care, în final, ar expune-o unor eforturi inutile și „revictimizării”. Acest pragmatism procesual presupune însă observarea cu strictețe a naturii acțiunii civile de acțiune accesorie celei penale: beneficiile pe care victima infracțiunii le va avea prin alăturarea pretențiilor sale procesului penal vor fi strict circumstanțiate acestuia și nu vor putea depăși cadrul laturii penale [1, p.122-123].

Acțiunea civilă se rezolvă în cadrul procesului penal numai în măsura în care a fost alăturată învinuirii și, împreună, au ajuns în fața instanței penale.

Rezultate și discuții

În cazurile în care acțiunea civilă a fost exercitată în procesul penal, dar aceasta nu a ajuns în faza de judecată din motivul că procurorul a dat soluția scoaterii de sub urmărirea penală ori a încetării urmăririi penale, acțiunea civilă va fi rezolvată de către instanța civilă. În această ultimă ipoteză, instanța civilă va rezolva acțiunea civilă ținând seama de temeiurile care au stat la baza soluționării cauzei penale de către organele de urmărire penală. Pentru admiterea sau respingerea acțiunii civile, instanța civilă va analiza și conținutul ordonanțelor respective.

În conformitate cu prevederile art.345 CPP RM, în termen de cel mult 3 zile de la data la care cauza a fost repartizată pentru judecare, judecătorul sau, după caz, completul de judecată, studiind materialele dosarului, fixează termenul pentru ședința preliminară. Ședința preliminară constă în soluționarea, cu participarea părților, a chestiunilor legate de punerea pe rol a cauzei. În cadrul acesteia sunt soluționate următoarele chestiuni: 1) cererile și demersurile înaintate, precum și recuzările declarate; 2) lista probelor care vor fi prezentate de către părți la judecarea cauzei; 3) trimiterea cauzei după competență sau, după caz, încetarea, totală sau parțială, a procesului penal; 4) suspendarea procesului penal; 5) fixarea termenului de judecată; 6) măsurile preventive și de ocrotire.

Părtea civilă este obligată să prezinte în ședința preliminară lista probelor pe care intenționează să le cercezeze în cadrul judecării cauzei, inclusiv cele care nu au fost cercetate pe parcursul urmăririi penale și prin care va proba temeinicia solicitărilor de ordin civil formulate în cererea depusă. Copia de pe lista probelor prezentate instanței de către parte aceasta o înmânează, în mod obligatoriu, și părții oponente.

La următoarea etapă – partea pregătitoare – președintele ședinței stabilește identitatea celorlalte părți și verifică cunoașterea drepturilor și obligațiilor lor (art.359 CPP RM). Astfel, identitatea procurorului, avocatului, a părții vătămate, a părții civile și a părții civilmente responsabile, a reprezentanților lor se constată prin documente ce le confirmă calitatea și atribuțiile. Toți, cu excepția procurorului și avocatului, sunt întrebați dacă le-a fost înmănată informația privind drepturile și obligațiile și dacă acestea le sunt clare; la necesitate, se va purcede la explicarea lor.

Conform art.324 CPP RM, partea civilă sau reprezentantul ei participă la judecarea cauzei și beneficiază de drepturile și obligațiile prevăzute la art.62 și 80. În caz de neprezentare în instanță a părții civile sau a reprezentantului ei acțiunea civilă va fi lasată fără soluționare și, în acest caz, partea civilă își va menține dreptul de a intenta acțiunea în modul prevăzut de procedura civilă. În același context legiuitorul a stabilit dreptul instanței, la cererea întemeiată a părții civile sau a reprezentantului ei, de a decide judecarea acțiunii civile în lipsa acestora.

Reglementând procedura sumară prevăzută la art.364¹ CPP RM – *judecata pe baza probelor administrate în faza de urmărire penală*, legiuitorul, fiind preocupat de asigurarea accesului liber la justiție și de garantarea dreptului la apărare în egală măsură tuturor părților în proces, a prevăzut anumite drepturi și pentru partea vătămată. Astfel, atunci când în cauză participă partea vătămată căreia prin infracțiune i-au fost cauzate daune materiale sau/și morale, în legătură cu care nu a fost înaintată acțiune civilă, instanța explică dreptul de a se constitui în calitate de parte civilă și de a cere repararea prejudiciului cauzat prin infracțiune. Dacă partea vătămată solicită recunoașterea în calitate de parte civilă, instant, prin încheiere protocolară, admite cererea și recunoaște, după caz, în temeiul art.73 CPP, partea civilmente responsabilă, explicându-i acesteia și inculpatului drepturile și obligațiile determinate de exercitarea acțiunii civile în cauza penală. Totodată, instanța va solicita părții civile să-și formuleze pretențiile în aceeași ședință. Ca excepție, partea civilmente responsabilă poate propune (în latura civilă) administrarea de probe pe care le deține la acel moment și le prezintă instanței. În cazul când partea civilă nu și-a formulat acțiunea, acesta nu este temei de amânare a judecării cauzei [2, p.285].

În sursele de specialitate au fost analizate condițiile în care este posibilă examinarea acțiunii în lipsa părții civile, fiind specificate: 1) depunerea unei cereri de către partea civilă sau reprezentantul ei în acest sens; 2) susținerea acțiunii civile de către procuror; 3) când inculpatul este de acord cu acțiunea civilă înaintată [3, p.176].

Și în art.252 din vechiul Cod de procedură penală (în redacția anului 1961) se conțineau reglementări asemănătoare, instanța de judecată fiind în drept să examineze acțiunea civilă în lipsa părții civile dacă era înaintată o cerere din partea ei în acest sens sau dacă acțiunea a fost intentată de o instituție, întreprindere, organizație, ori dacă era susținută de procuror.

Cea mai mare pondere în activitatea de judecare în fond o are cercetarea judecătorească specifică judecății în prima instanță, în care se administrează și se verifică toate probele din cauza penală și care prezintă importanță pentru soluționarea acțiunii civile. Cercetarea judecătorească are ca obiect: 1) readministrarea și verificarea tuturor probelor adunate de organele de urmărire penală – astfel, se manifestă principiul nemijlocirii, probele fiind percepute direct și nemijlocit de instanța de judecată; 2) administrarea oricăror alte probe noi. S-a arătat [4, p.434-435] că numai astfel instanța poate stabili adevărul și își poate formula convingerea cu privire la soluția pe care o va adopta în cauză cu privire la acțiunea civilă. Întreg materialul probator administrat în faza de urmărire penală este reluat în condiții de publicitate, oralitate, nemijlocire și contradictorialitate. Cercetarea judecătorească acoperă cea mai mare parte a ședinței de judecată, de buna ei desfășurare depinzând și suficiența probelor necesare pentru rezolvarea cauzei în latura civilă.

Chiar de la începutul cercetării judecătorești, potrivit art.366 CPP RM, alături de expunerea de către procuror a învinuirii formulate, se citește și acțiunea civilă, dacă aceasta a fost înaintată.

Considerăm că atunci când procurorul nu susține acțiunea civilă, expunerea acesteia ar trebui să se facă de către partea civilă. În astfel de situații, președintele ședinței de judecată trebuie să întrebe inculpatul, după caz, partea civilmente responsabilă dacă îi este clară acțiunea civilă, dacă o recunoaște sau nu și dacă dorește să apeleze la un mediator, în condițiile legii.

Fondul cauzei se compune din latura penală și latura civilă. Potrivit art.387 CPP RM, soluționarea acțiunii civile în procesul penal (admiterea ei totală sau parțială, fie respingerea acesteia) este o parte componentă a sentinței. Prin urmare, cerințele de legalitate, temeinicie și motivare pe care trebuie să le întrunească o astfel de hotărâre, sunt impuse și față de soluția privitoare la acțiunea civilă. În Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova „Cu privire la practica aplicării de către instanțele judecătorești a legislației materiale despre încasarea prejudiciului cauzat prin vătămare a integrității corporale sau altă vătămare a sănătății ori prin deces”, nr.6 din 04.07.2005, modificată prin Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție nr.10 din 22.11.2008 (pct.3), instanțele de judecată urmează să aibă în vedere faptul că răspunderea pentru prejudiciul cauzat prin vătămarea integrității corporale sau prin altă vătămare a sănătății este o răspundere delictuală, condiționată de: 1) existența unei fapte ilicite, adică o acțiune sau inacțiune care are ca rezultat încălcarea drepturilor subiective sau a intereselor legitime ale unei persoane; 2) existența unui prejudiciu care constă în rezultatul sau efectul negativ suferit de o persoană prin vătămarea integrității corporale sau prin altă vătămare a sănătății ori prin deces ca urmare a faptei ilicite săvârșite de o altă persoană sau ca urmare a „daunei cauzate” de un animal ori prin surparea construcției, pentru care persoana este ținută să răspundă; 3) legătura de cauzalitate dintre fapta ilicită și prejudiciu, adică prejudiciul cauzat sănătății să fie o consecință a faptei ilicite. Raportul causal dintre fapta ilicită a autorului prejudiciului și vătămarea sănătății are ca urmare pierderea de către persoana prejudiciată a posibilității de a obține venit; 4) existența vinovăției persoanei care a săvârșit fapta ilicită [5].

Soluționarea acțiunii civile în procesul penal are loc prin sentința adoptată. Instanțele judecătorești, la judecarea cauzelor penale în prima instanță, adoptă sentințe: a) de condamnare (art.389 CPP RM); b) de achitare (art.390 CPP RM); c) de încetare a procesului penal (art.332 și 391 CPP RM); d) de aplicare a unor măsuri de constrângere cu caracter medical (art.499 CPP RM).

Indiferent de soluția instanței, fie ea de condamnare, achitare sau încetare, când se constată săvârșirea de către inculpat a unei fapte prevăzute de legea penală și producerea unui prejudiciu material sau moral părții civile, va avea loc admiterea totală sau parțială a acțiunii civile.

La adoptarea sentinței de condamnare, soluția în latura civilă poate fi de admitere totală a acțiunii civile, de admitere parțială a acțiunii civile sau de respingere a acțiunii civile.

În toate cazurile în care dispune condamnarea inculpatului și constată că infracțiunea a cauzat prejudicii materiale sau morale părții civile, instanța va obliga inculpatul și, eventual, partea civilmente responsabilă la plata despăgubirilor civile.

Privitor la respingerea acțiunii civile I.Dolea susține [6, p.350] că aceasta va avea loc în cazul când, în principiu, nu se exclude posibilitatea acordării despăgubirilor civile, însă instanța constată că fapta nu a cauzat prejudicii materiale. Respingerea are loc și în cazurile prevăzute la art.390 CPP RM, și anume: atunci când nu s-a constatat existența faptei incriminate sau fapta nu a fost săvârșită de inculpat.

Nu poate fi respinsă acțiunea civilă în cazul neprezentării părții civile la faza de judecată, dacă aceasta a fost constituită ca parte în cadrul urmăririi penale. În asemenea situații, instanța lasă acțiunea civilă fără soluționare, iar partea civilă își menține dreptul de a intenta acțiunea în modul prevăzut de procedura civilă (alin.(2) art.324 CPP).

Într-o speță [7] s-a arătat că, chiar dacă a fost pornită și exercitată în procesul penal, acțiunea civilă poate fi lăsată nesoluționată de instanța penală, fapt ce determină reluarea procedurilor judiciare în fața instanței civile. Aceste argumente au servit temei de respingere a excepției de neconstituționalitate invocată de Ministerul Public cu privire la dispozițiile art.25 alin.(5) CPP al României care obligă instanța de judecată să lase nesoluționată acțiunea civilă atunci când, pe latura penală, dispune încetarea procesului penal ca urmare a intervenției prescripției răspunderii penale [8, p.113].

În cazul când se dă o sentință de achitare pe temeiurile prevăzute la art.390 CPP RM, instanța: 1) respinge acțiunea civilă dacă nu s-a constatat existența faptei incriminate sau fapta nu a fost săvârșită de inculpat; 2) nu se pronunță asupra acțiunii civile dacă inculpatul a fost achitat pentru că nu sunt întrunite elementele infracțiunii sau există una dintre cauzele care înlătură caracterul penal al faptei, prevăzute la art.35 al CP RM.

Potrivit doctrinarilor români, dacă se constată că există o cauză de nepedepsire prevăzută de lege și că infracțiunea a cauzat prejudicii materiale sau morale părții civile, instanța acordă despăgubiri civile. O situație specială de rezolvare a acțiunii civile prin admiterea acesteia ține de cazul când în cursul procesului penal, cu privire la pretențiile civile, inculpatul, cu acordul părții civilmente responsabile, poate recunoaște, în totul sau în parte, pretențiile părții civile. În acest sens, indiferent de soluția în latura penală, în cazul recunoașterii totale, acțiunea civilă va fi rezolvată prin admiterea acesteia în mod integral. Cu privire la pretențiile civile nerecunoscute pot fi administrate probe care să conducă, de asemenea, la admiterea acțiunii civile [9, p.331-332].

Nu putem trece cu vederea un aspect polemizat referitor la posibilitatea admiterii în principiu a acțiunii civile. Părerile s-au împărțit, mai cu seamă după introducerea modificărilor în art.225 alin.(3) CPP RM, care în prezent stabilește că, odată cu soluționarea cauzei penale, judecătorul este obligat să soluționeze acțiunea civilă, iar art.387 alin.(3) dispune că, în cazuri excepționale când, pentru a stabili exact suma despăgubirilor cuvenite părții civile, ar trebui să fie amânată judecarea cauzei (subl. ne aparține – n.a.), instanța poate să admită, în principiu, acțiunea civilă, urmând ca asupra cuantumului despăgubirilor cuvenite să hotărască instanța civilă. Ultima reglementare (prezentă și în legislația sovietică) genera dispute, unii invocând faptul că posibilitatea admiterii în principiu a acțiunii civile ar influența negativ asupra administrării probelor în latura civilă și nu s-ar exclude neglijarea acestor aspecte chiar și de către instanțe, fiind astfel lăsat în umbră dreptul părții vătămate la repararea daunelor cauzate prin infracțiune [10, p.41-42; 11, p.16; 12, p.127]. Din aceste rațiuni, s-au adus mai multe argumente în favoarea excluderii respectivelor reglementări [13, p.36; 14, p.50]. Alții, din contra, consideră că astfel de prevederi sunt necesare, justificându-le prin tergiversarea procesului judiciar penal și încălcarea termenului rezonabil cauzat de durata în timp a acțiunilor de stabilire a cuantumului prejudiciului cauzat [15, p.47; 3, p.183-184].

În ce ne privește, susținem că instanța poate să admită, în principiu, acțiunea civilă, urmând ca asupra cuantumului despăgubirilor cuvenite să hotărască instanța civilă, doar atunci când încadrarea juridică a faptei prejudiciabile, stabilirea formei vinovăției, a modalității și mărimii pedepsei penale aplicate inculpatului nu sunt condiționate de răspunderea civilă a acestuia.

Un exemplu elocvent în acest sens este *cauza penală privind condamnarea lui B.N. pentru comiterea faptelor infracționale prevăzute la art.179 alin.(1) și la art.287 alin.(2) lit.b) CP RM, în cadrul căreia acțiunile civile înaintate la urmărirea penală de către părțile vătămate R.M. și T.A. privind încasarea de la inculpat a prejudiciului material și moral a fost admisă în principiu de instanța de judecată, urmând ca asupra despăgubirilor cuvenite să hotărască instanța în ordinea procedurii civile ținând cont de următoarele: mărimea prejudiciului ce va fi încasat de la inculpatul B.N. în beneficiul părților vătămate trebuie să fie determinată de instanța civilă, dat fiind faptul că o parte din prejudiciu a fost reparat de către inculpat, iar părțile vătămate nu au concretizat suplimentar prejudiciul nereparat și ce sume urmează de încasat de la inculpat în cadrul judecării cauzei. De asemenea, instanța a menționat că sunt necesare probe suplimentare cu privire la mărimea*

prejudiciului, iar pentru stabilirea exactă a sumei despăgubirilor convenite părților civile trebuie amânată judecarea cauzei, fapt ce ar tergiversa termenul rezonabil de judecare a cauzei penale [16].

În legislația de procedură penală a României o instituție aparte se prezintă a fi disjungerea acțiunii civile (art.26). Intenția legiuitorului este explicată [1, p.136-137] nu doar prin necesitatea de a asigura celeritatea soluționării laturii penale a cauzei, ci și prin necesitatea de a degreva instanțele penale, astfel adoptându-se soluția ca acțiunea civilă disjunsă să nu rămână în competența instanței penale, ci să fie „trimisă” spre soluționare instanței civile, care ar urma să o soluționeze conform dispozițiilor procesual-civile. Acțiunea civilă nu poate fi disjunsă decât de către instanță; prin urmare, dispozițiile nu sunt aplicabile nici în cursul urmăririi penale, nici în faza camerei preliminare. Încheierea prin care se dispune disjungerea este definitivă. Acțiunea civilă disjunsă își menține caracterul accesoriu celei penale. Astfel, pe de o parte, instanța este obligată în continuare să observe limitele reale și personale ale acțiunii penale, chiar dacă soluționarea acesteia din urmă nu îi mai revine. Pe de altă parte, soluțiile pronunțate în învinuire (care, prin premisa pe care s-a întemeiat disjungerea, se vor soluționa înaintea celei civile) determină și modul de soluționare a acțiunii civile disjuncte.

Instituția disjungerii acțiunii civile din cauza penală pentru cadrul nostru de reglementare o considerăm nepotrivită, în special din motivul dublării nejustificate la care este expusă agenda instanțelor și interesului pe care îl au părțile în rezolvarea cât mai rapidă a litigiului.

În același timp, art.96 alin.(1) pct.4) CPP RM prevede că caracterul și mărimea daunei cauzate prin infracțiune reprezintă circumstanțe care urmează a fi dovedite în procesul penal, incluzându-le, astfel, în obiectul probatorului.

Sunt discutabile acțiunile instanței civile în cazul în care victima a decis depunerea cererii în ordinea procedurii civile. Întrucât condițiile de revendicare a prejudiciilor cauzate prin infracțiune sunt cele comune (explicate *supra*), avem rezerve față de posibilitatea soluționării unei astfel de acțiuni până la existența unei soluții definitive în latura penală. Or, în caz contrar apare riscul că instanța civilă s-ar putea expune privitor la existența faptei, vinovăției, consecințelor și a legaturii cauzale dintre faptă și consecințe până la adoptarea sentinței. Acest lucru este periculos și inacceptabil, întâi de toate pe motiv că în procedura civilă nu operează garanțiile justiției represive penale.

În context aducem următorul exemplu. Prin sentința Judecătoria Bălți din 20 februarie 2015, inculpatul S.V. a fost recunoscut vinovat în comiterea infracțiunii prevăzute la art.186 alin.(2), lit.b) c) și d) CP RM și în baza acestei norme de drept i-a fost aplicată pedeapsă sub formă de închisoare pe un termen de 2 ani cu suspendarea condiționată a executării pedepsei pe termen de 2 ani. Acțiunea civilă a părții vătămate C.L., înaintată în prezenta cauză penală, s-a admis în principiu, urmând ca asupra cuantumului convenit să hotărască instanța civilă. Împotriva sentinței nominalizate a declarat recurs partea vătămată (partea civilă) C.L., invocând argumentele că instanța de fond la adoptarea soluției în latura civilă nu a ținut cont de prevederile pct.21.2 al Hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție privind judecarea cauzelor penale în procedura acordului de recunoaștere a vinovăției, nr.6 din 24.12.2010, potrivit căreia, la examinarea cauzei penale în procedura acordului de recunoaștere a vinovăției, instanța de judecată se va pronunța asupra acțiunii civile (inclusiv asupra prejudiciului moral) în cazul în care inculpatul o recunoaște integral. Ținând cont de faptul că inculpatul a recunoscut acțiunea civilă, instanța de fond a lăsat fără teme examinarea acțiunii civile pentru soluționare în procedura civilă. A fost materializat și dezacordul cu sentința pronunțată de instanța de fond și în latura stabilirii pedepsei inculpatului, deoarece acesta nu era la prima abatere, nu a restituit prejudiciul material cauzat, manifestând o atitudine nepăsătoare, în atare situație pedeapsa stabilită inculpatului fiind prea blândă, fiind solicitată restituirea prejudiciului material cauzat în urma faptei infracționale și aplicarea față de inculpat a unei pedepse în mărime de 5 ani închisoare [17].

Cu ocazia examinării cererii de recurs a părții vătămate C.L. în cadrul Colegiului penal al Curții de Apel Bălți, procurorul participant a pledat pentru respingerea lui ca fiind inadmisibil. Or, în corespundere cu prevederile art.509 alin.(6) CPP RM și cu Recomandările Plenului Curții Supreme de Justiție expuse în Hotărârea privind judecarea cauzelor penale în procedura acordului de recunoaștere a vinovăției, nr.6 din 24.12.2010, sentința adoptată în cauzele examinate în respectiva procedură fiind susceptibilă căii de atac, în latura stabilirii pedepsei penale și cu referire la erorile procesuale, doar de către procuror, inculpat și apărător, care sunt părți ale respectivei proceduri. Verificând legalitatea verdictului contestat și temeinicia cerințelor formulate de recurentă în raport cu materialele cauzei, Colegiul penal al Curții de Apel Bălți a conchis să respingă recursul ca fiind inadmisibil, păstrând fără modificări sentința contestată. În atare împrejurări, Colegiul penal a reținut inadmisibilitatea recursului formulat în prezenta cauză de către partea vătămată

atât în latura stabilirii pedepsei penale, cât și, cu atât mai mult, în ceea ce se referă la recuperarea despăgubirilor materiale cauzate prin infracțiune, fapt ce nu constituie însă un impediment de a înainta o acțiune în acest sens, în instanța de drept comun, în ordinea procedurii civile [18].

Deci, soluția privitoare la acțiunea civilă în procesul penal este o parte componentă a sentinței și urmează să corespundă tuturor cerințelor înaintate față de sentință, lipsa oricăror dintre dispozițiile art.385 alin.(1) pct.10-11 echivalând cu nerezolvarea unor aspecte de fond ale procesului.

Similar soluționării acțiunii civile prin admiterea în totul sau în parte, indiferent de soluția pronunțată în învinuire, exceptând cazurile expres prevăzute de lege, instanța de judecată va respinge acțiunea civilă exercitată, în ipoteza în care constată că prejudiciul material sau moral invocat de partea civilă nu există. Manifestarea de voință a părții civile, de regulă, nu influențează soluționarea laturii penale, instanța de judecată putând dispune condamnarea inculpatului și, în latura civilă, respingerea acțiunii civile formulate [9, p. 332].

În același context s-a arătat [9, p. 333] că atunci când achitarea a fost dispusă pe temeiul că fapta nu a fost săvârșită cu vinovăția prevăzută de lege, instanța, dacă a constatat că fapta a produs un prejudiciu material, poate obliga pe cel achitat la repararea pagubei. Dacă instanța constată că fapta nu a produs prejudicii materiale, nu va acorda despăgubiri civile. Așadar, pentru această ipoteză acțiunea civilă va fi rezolvată prin respingerea acesteia.

Când achitarea se pronunță pentru că există o cauză justificativă sau de neimputabilitate, dacă se constată că celui achitat îi revine totuși o culpă în ceea ce privește producerea prejudiciului material sau moral în patrimoniul persoanei vătămate, instanța poate dispune repararea acestuia. Pot fi însă și situații când achitarea pe temeiurile menționate mai sus să nu conducă la acordarea de despăgubiri civile, deoarece nu au fost constatate prejudicii materiale sau morale.

Pentru ipoteza pronunțării soluției de încetare a procesului penal în baza existenței unei cauze de nepedepsire prevăzută de lege, acțiunea civilă poate fi rezolvată prin respingere dacă se constată că infracțiunea nu a cauzat prejudicii materiale sau morale părții civile.

Împărțim poziția expusă în literatura de specialitate privitor la dreptul instanței civile învestite cu examinarea acțiunii civile admise în principiu în temeiul art.387 aln.(3) CPP RM de a o respinge [19, p.251]. Susținem că satisfacerea pretențiilor civile, chiar și atunci când au fost admise în principiu de instanța penală, este condiționată de prezența unui cumul de probe pertinente care confirmă concluziile referitoare la existența circumstanțelor importante pentru soluționarea justă a cazului, bunăoară datele care probează mărimea prejudiciului, în folosul cui și în ce sumă urmează a fi admisă. Astfel, nu împărțim opinia care nu acceptă în mod categoric posibilitatea anulării dreptului părții civile la acțiune recunoscut prin sentință și că acesta nu ar avea un caracter intermediar și că nu ar fi pasibil de respingere prin hotărârea instanței de judecată [3, p.187].

Chestiunea referitoare la rezolvarea acțiunii civile are importanță la adoptarea sentinței de condamnare, atunci când prejudiciul este cauzat de mai mulți inculpați. În acest sens, coparticiparea procesuală este posibilă în trei variante: 1) o parte civilă și câțiva învinuiți, inculpați (părți civilmente responsabile); 2) câteva părți civile și mai mulți învinuiți, inculpați (părți civilmente responsabile); 3) mai multe părți civile și un singur învinuit, inculpat (parte civilmente responsabilă).

În cazul prejudiciului material cauzat de mai mulți inculpați, instanța decide dacă suma reparării prejudiciului urmează a fi încasată solidar sau pe cote-părți (proporțional). Stabilind răspunderea solidară, instanța trebuie să motiveze și să indice care sunt limitele acesteia, în caz că activitatea infracțională a inculpaților este constituită din mai multe episoade, la care unul sau mai mulți dintre aceștia au luat parte. Soluția se cere argumentată de drept, în acest sens prin prisma prevederilor art.1414 alin.(1), (3) CC RM; dacă dauna a fost cauzată în comun de mai multe persoane, acestea poartă răspundere solidară. Dacă este imposibil să se determine cotele despăgubirilor datorate de debitorii solidari, ei vor fi răspunzători în cote egale.

În situația admiterii acțiunii civile înaintate față de mai mulți inculpați, în sentință trebuie de expus care sume urmează a fi încasate din contul acestora în mod solidar și care pe cote-părți. În același timp, este inadmisibil de a aplica răspunderea solidară în privința persoanelor care, deși sunt condamnate în cadrul aceleiași cauze penale, însă pentru infracțiuni separate, săvârșite cu intenție diferită. Însă, în cazurile în care prejudiciul este cauzat prin acțiunile comune ale inculpatului și ale altei persoane în privința căreia urmărirea penală a fost încetată în baza temeiurilor de nereabilitare, instanța plasează asupra inculpatului obligațiunea de a recupera întregul prejudiciu material, lămurindu-i acestuia dreptul de a interveni pe cale civilă cu o acțiune de regres privind recuperarea solidară a prejudiciului de comun cu persoana în privința căreia urmărirea penală a fost încetată [3, p.189-190].

Sușținem că persoana trebuie să poarte răspundere doar pentru acel prejudiciu, care se află în legătură cauzală cu fapta comisă de ea. Nu poate fi supusă răspunderii juridico-civile nici persoana ale cărei acțiuni au figurat doar în calitate de circumstanțe și împrejurări ce au contribuit la comiterea infracțiunii, cu excepția cazului în care între aceste acțiuni (inațiuni) și prejudiciul cauzat drept urmare a faptei prejudiciabile există legătură cauzală.

Indubitabil, soluția privitoare la acțiunea civilă în procesul penal trebuie să fie formulată astfel, încât să nu provoace neclarități în ce privește de la cine, cui și în ce măsură urmează să fie încasate despăgubirile bănești de ordin material și moral, dar și modalitatea de executare. Cu referire la bunuri, urmează a fi determinat genul, specia și cantitatea.

Ținem să menționăm și faptul că, în viziunea autorului român Marius Bulea, repararea prejudiciului suportat de partea vătămată, constituită ca parte civilă în procesul penal, se realizează: a) în natură, prin restituirea lucrului; b) prin plata unei despăgubiri bănești în măsura în care repararea în natură nu este cu putință.

Dacă partea civilă a solicitat restituirea în natură a bunului mobil de care inculpatul a dispus pe nedrept înstrăinându-l unei terțe persoane, instanța penală soluționând acțiunea civilă exercitată în cadrul procesului penal are următoarele posibilități determinate de buna- sau reaua-credință a terțului dobânditor:

1) În situația în care inculpatul a dispus pe nedrept de bunul mobil al părții civile (1-a vândut, 1-a donat, 1-a schimbat etc.) – pe care îl stăpânea în temeiul unui anumit titlu – fără ca terțul dobânditor să fi cunoscut acest lucru, deci acesta a avut credință în momentul contractării că tratează cu adevăratul proprietar, instanța penală nu va putea dispune repararea în natură a prejudiciului cauzat părții civile prin restituirea bunului mobil, deoarece acesta nu se mai află în detenția (stăpânirea materială) a inculpatului, iar terțul dobânditor beneficiază de prevederea legală potrivit căreia bunurile mobile se prescriu prin faptul posesiunii lor, fără să fie trebuință de vreo curgere de timp. Altfel spus, terțul dobânditor fiind posesor de bună-credință este prezumat de lege ca fiind proprietarul bunului mobil înstrăinat fără drept de inculpat. În această situație, soluționând acțiunea civilă, instanța penală va obliga inculpatul să plătească părții civile o despăgubire bănească reprezentând contravaloarea bunului mobil încredințat de care inculpatul a dispus pe nedrept. Pentru ca repararea prejudiciului să fie reală, inculpatul va trebui să plătească contravaloarea bunului respectiv de la data constituirii de parte civilă, indiferent de prețul pe care l-ar fi primit de la terțul achizitor;

2) În cazul în care terțul dobânditor a cunoscut, în momentul încheierii actului juridic cu inculpatul, că acesta dispune de bunul mobil al altuia fără consimțământul acelei persoane, situație în care terțul dobânditor este de rea-credință, instanța penală soluționând acțiunea civilă trebuie să dispună repararea în natură a prejudiciului cauzat părții civile prin restituirea bunului mobil respectiv acesteia din urmă. Soluționând acțiunea civilă, instanța penală trebuie să oblige terțul dobânditor de rea-credință la restituirea bunului mobil în favoarea părții civile, acesta putând fi obligat fie în calitate de parte civilmente responsabilă, fie chiar în calitate de instigator sau complice la infracțiunea săvârșită de inculpatul care a dispus pe nedrept de acel bun, situație în care va fi condamnat. Terțul achizitor de rea-credință răspunde civil pentru paguba produsă părții civile prin fapta inculpatului care a dispus pe nedrept de bunul mobil al altuia, având deci calitatea de parte civilmente responsabilă, putând fi obligat, în consecință, la restituirea bunului mobil părții civile în procesul penal [20, p. 99-101].

Dacă instanța dispune admiterea parțială a acțiunii civile în procesul penal, apoi în partea rezolutivă a sentinței este necesar de a indica că în celelalte capete de cerere acțiunea civilă se respinge.

Lăsarea nesoluționată de către instanța penală a acțiunii civile în cazul expirării prescripției răspunderii penale poate genera discuții similare cu cele care au dus la constatarea de către CtEDO a încălcării dreptului la un proces echitabil în situația în care, intervenind prescripția răspunderii penale, partea civilă nu-și găsește rezolvarea, în cadrul procesului inițial, a pretențiilor sale, fără ca ei să i se poată reține vreo culpă procesuală pentru această nerezolvare a fondului. În cauza *Atanasova vs Bulgaria* (Hotărârea din 2 octombrie 2008, paragraful 46) CtEDO a constatat că această situație contravine art.6 paragraful 1 CoEDO, iar posibilitatea recunoscută legal pentru partea civilă de a se adresa instanței civile cu o acțiune separată nu constituie o garanție eficace, Curtea, reținând „...în mod special că deschiderea acestei noi proceduri implică în mod necesar administrarea din nou a probelor, sarcină care i-ar reveni reclamantei, și că stabilirea eventualei răspunderi a autorului ar putea să ajungă, după atâta timp de la comiterea faptei, extrem de dificilă” [1, p.139].

Importantă pentru acțiunea civilă în procesul penal este și întrebarea privind posibilitatea de a modifica sentința în latura civilă cu ocazia exercitării căilor ordinare de atac. În legătură cu acest fapt, este necesar de

a menționa că în mediul academic procesual penal sunt întâlnite două opinii. Prima dintre ele constă în faptul că instanța ierarhic superioară, examinând cauza penală, poate modifica sentința în latura acțiunii civile doar sub aspectul și pe direcția favorabilă condamnatului [3, p.191-192]. Cea de a doua poziție ține de posibilitatea aplicării normelor de procedură civilă la examinarea acțiunii civile în cadrul cauzei penale în acea latură, care nu este reglementată de procesul penal. Drept urmare a acestui fapt, este admisă posibilitatea casării sentinței în latura acțiunii civile cu mărirea cuantumului încasărilor de la persoana condamnată [21, p.26; 3, p.191-192]. Totodată, în legătură cu aceasta se menționează și faptul că o astfel de hotărâre este posibilă dacă în cauza penală nu este necesară o verificare suplimentară a materialului probator, dacă circumstanțele cauzei sunt stabilite deplin și corect de către prima instanță și dacă nu sunt admise erori în normele dreptului material [22, p.18-19].

Rezolvarea laturii civile a cauzei penale poate continua și în urma depunerii de către partea civilă (după caz, procuror) a cererii de apel.

În contextul vizat, vrem să evidențiem și cele menționate de autorii E.Covalenco și I.Dolea. Astfel, apelul părții civile devolvează numai în latura civilă. În cadrul acestor limite, instanța de judecată va examina însă și latura penală în ceea ce privește existența faptului infracțiunii, dacă însăși fapta dată a cauzat prejudicii materiale etc. În ceea ce privește decizia instanței de apel, aceasta va fi limitată doar la latura civilă, desigur dacă în această cauză există numai apelul părții civile. În cazul în care partea civilă atacă sentința de achitare pentru inexistența faptului infracțiunii, sentința prin care se respinge acțiunea civilă, instanța de apel va avea dreptul să se pronunțe asupra laturii penale, situația inculpatului rămânând neschimbată. Instanța de apel nu va putea să-l condamne pe inculpat ca rezultat al apelului părții civile, chiar dacă au fost descoperite unele vicii ale sentinței primei instanțe vizând latura penală ce au dus la achitarea ilegală și neîntemeiată a inculpatului. În același timp, instanța nu va putea reduce volumul despăgubirilor materiale ca rezultat al apelului părții civile, deoarece aceasta va fi o agravare a situației în propriul apel. În situația când într-o cauză penală sunt mai multe părți civile, efectul devolutiv al apelului se va limita la fapta în urma căreia s-au cauzat prejudicii materiale părții care a atacat sentința.

Apelul părții civilmente responsabile devolvează numai în latura civilă și numai în limitele intereselor acestei părți. Partea civilă poate ataca hotărârea pe motivul că de prima instanță a fost respinsă sau nesoluționată acțiunea civilă, sau că a acordat despăgubiri civile în valoare mai mică decât cea pretinsă. În asemenea cazuri, instanța de apel nu poate să respingă acțiunea civilă, dacă ea a fost admisă de prima instanță, deoarece de asemenea se va încălca principiul neagrării situației. Va constitui o agravare a situației părții civile și înlăturarea solidarității inculpaților de la plata despăgubirilor civile. Apelul părții civilmente responsabile poate viza greșita obligare la despăgubiri materiale. În asemenea situații, majorarea despăgubirilor acordate părții civile va fi o încălcare a principiului neagrării situației [6, p.351-352].

Retragerea acțiunii civile înaintată în procesul penal este o manifestare particulară a principiului disponibilității.

Partea civilă, în temeiul art. 224 CPP RM, poate retrage acțiunea civilă în orice moment al procesului penal, însă nu mai târziu de retragerea completului în camera de deliberare pentru soluționarea în fond a cauzei. Este important faptul că retragerea acțiunii civile, acceptată de organul de urmărire penală sau instanță, impune încetarea procesului cu privire la acțiunea civilă, fapt ce împiedică intentarea ulterioară a aceleiași acțiuni atât în cadrul procesului penal, cât și ulterior, într-un proces civil.

Organul de urmărire penală sau instanța poate să respingă retragerea acțiunii civile în cazul în care aceasta duce la lezarea drepturilor altor persoane interesate sau a altor interese ocrotite de lege.

Retragerea poate fi totală sau parțială, se poate referi la pretențiile față de una sau câteva părți.

Retragerea acțiunii civile se consemnează în procesul-verbal al ședinței de judecată și se semnează de partea civilă, fie se fixează în procesul-verbal de audiere a părții vătămate (părții civile). Dacă renunțarea părții civile la acțiune este exprimată în cerere scrisă, adresată instanței, ea se anexează la dosar, fapt menționat în procesul-verbal al ședinței de judecată. Înainte de a admite renunțarea părții civile la acțiune, președintele (instanța) explică reclamantului efectul acestui act de procedură. În cazul admiterii renunțării reclamantului la acțiune, instanța se va pronunța în partea descriptivă și în dispozitivul sentinței [23].

Exemplu de aplicare greșită a caracterului discreționar al acțiunii civile este *cauza penală de învinuire a cet. P.A. în comiterea infracțiunii prevăzute la art.201¹ alin.(3) CP RM, în cadrul căreia, la etapa urmăririi penale, partea vătămată P.I. a solicitat să fie recunoscută în calitate de parte civilă și a înaintat acțiune*

civilă în privința învinutului, evidențiind că din vinovăția acestuia a fost necesară internarea sa în spital, unde a fost supusă intervențiilor chirurgicale, astfel suportând dureri fizice, cauzându-i-se și un prejudiciu material, având în vedere cheltuielile suportate în legătură cu vătămarea sănătății, estimate la suma de 6250 lei. De asemenea, a fost solicitată și recuperarea prejudiciului moral în mărime de 20.000 lei, luând în calcul suferințele morale, pericolul creat pentru viață și prejudiciul afectiv considerabil [24]. Ulterior, în procesul examinării cauzei penale în prima instanță, partea vătămată a declarat în procesul audierii că nu are nevoie de recuperarea prejudiciului material și moral cauzat prin infracțiune din partea inculpatului, renunțând, în acest fel, la acțiunea civilă înaintată la etapa urmăririi penale. Însă, la adoptarea sentinței de condamnare, președintele ședinței nu s-a expus în conținutul acesteia asupra acțiunii civile [25].

Prin urmare, retragerea acțiunii presupune renunțarea la pretenții, cea din urmă fiind irevocabilă și are efectele unei renunțări la drept. De aceea, partea nu va mai putea exercita acțiunea civilă cu privire la aceleași pretenții nici în cursul procesului penal, dacă renunțarea a avut loc anterior începerii cercetării judecătorești, nici separat, în fața instanței civile, indiferent de modul în care se soluționează procesul penal.

Concluzii

Deoarece cadrul normativ național instituie rezolvarea acțiunii civile în procesul penal, statul are obligația pozitivă să asigure celor care au calitatea procesuală de parte civilă garanțiile fundamentale prevăzute în art.6 din CoEDO.

Dacă acțiunea civilă a fost exercitată în procesul penal, instanța, rezolvând latura penală, prin aceeași sentință se pronunță și asupra acțiunii civile. Judecând latura civilă instanța poate să o admită integral sau parțial, să o respingă, să admită în principiu acțiunea civilă, urmând ca asupra cuantumului despăgubirilor cuvenite să hotărască instanța civilă.

Considerăm că ultima soluție poate fi aplicată doar în cazuri excepționale, când încadrarea juridică a faptei prejudiciabile, stabilirea formei vinovăției, a modalității și mărimii pedepsei penale aplicate inculpatului nu sunt condiționate de răspunderea civilă a acestuia.

Partea civilă este în drept să-și retragă acțiunea, aceasta presupunând, de fapt, o renunțare la pretenții. Manifestarea de voință exprimată este irevocabilă și are efectele unei renunțări la drept, de aceea partea nu va mai putea exercita acțiunea civilă cu privire la aceleași pretenții nici în cursul procesului penal, nici în fața instanței civile.

Referințe:

1. *Codul de procedură penală. Comentariu pe articole*. Vol.I și II / Coordonator M. Udroi. București: C.H. Beck, 2015. 1691 p. ISBN/ISSN:978-606-18-0672-0
2. ROMAN, D., GURSCHI, C. Dreptul de proprietate. În: *Manualul judecătorului pentru cauze penale*. Asociația Judecătorilor din Moldova. Chișinău, 2013, p.221-240. ISBN: 978-9975-53-231-0
3. ДЫК, А.Г. *Актуальные вопросы гражданского иска в уголовном процессе*. Диссертация кандидата юридических наук. Смоленск, 2000. 250 с.
4. JIDOVU, N. *Drept procesual penal*. București: C.H. Beck. Ediția a 2-a. 2007. 316 p. ISBN:978-973-11-5161-8
5. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova „Cu privire la practica aplicării de către instanțele judecătorești a legislației materiale despre încasarea prejudiciului cauzat prin vătămare a integrității corporale sau altă vătămare a sănătății ori prin deces” nr.6 din 04.07.2005. Modificată prin Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, nr.10 din 22.11.2008. [on-line] [Accesat: 31.05.2018]. Disponibil: <http://hrportal.md/wp-content/uploads/2014/01/Hotarirea-plenului-CSJ-nr.-6.pdf>; http://jurisprudenta.csj.md/search_hot_expl.php?id=321
6. COVALENCO, E., DOLEA, I. *Examinarea acțiunii civile în procesul penal*. *Manualul judecătorului pentru cauze penale*. Asociația Judecătorilor din Moldova. Chișinău, 2013, p. 334-352. ISBN 978-9975-53-231-0
7. Decizia Curții Constituționale a României nr.594 din 01.10.2015. Dosarul nr.269D/2015. <https://www.ccr.ro/ccrSearch/MainSearch/SearchForm.aspx>
8. ZARAFIU, A. *Procedură penală. Partea generală. Partea specială, Ediția a 2-a*. București: C.H. Beck, 2015. 528 p. ISBN: 978-606-18-0412-2
9. NEAGU, I., DAMASCHIN, M. *Tratat de procedură penală. Partea generală. În lumina noului Cod de procedură penală*. București: Universul Juridic. 2014. 743 p. ISBN: 978-606-673-385-4
10. РЫЖАКОВ, А.П. *Возмещение вреда, причиненного преступлением*. Москва: ПРИОР, 1999. 96 с.
11. ПОНАРИН, В.Я. *Производство по гражданскому иску при рассмотрении уголовного дела*: Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Воронеж, 1976. 20 с.

12. КУЗНЕЦОВА, Н.В. *Проблемы компенсации морального вреда в уголовном процессе*. Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Ижевск, 1997. 174 с.
13. БАГАУТДИНОВ, Ф.Н. Пределы действия гражданского иска в уголовном процессе стоит расширить. В: *Российская Юстиция*, 2003, №3, с.36.
14. ТАРНАВСКИЙ, О.А. Гражданский иск по делам о применении принудительных мер медицинского характера. В: *Использование специальных познаний в области психологии и психиатрии в судопроизводстве. Сборник научных трудов* / Редактор Гуськова А.Л. Оренбург, 1999. 50 с.
15. СЕМИН, А.В. *Исполнение приговора в части гражданского иска*. Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Ижевск, 2002. 167 с.
16. Sentința Judecătoriei Bălți din 24 decembrie 2015, dosarul nr.1-1875/2015.
17. Sentința Judecătoriei Bălți din 20 februarie 2015, dosarul nr.1-1257/15.
18. Decizia Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 06 mai 2015, dosarul nr.1r-361/15.
19. *Научно-практический Комментарий к УПК Российской Федерации* / Научные редакторы ЛЕБЕДЕВ, В.М., БОЖЬЕВ, В.П. Москва: СПАРК, 2002. 1007 с.
20. BULEA, M. Modalități de soluționare a acțiunii civile în cazul abuzului de încredere săvârșit prin dispunere pe nedrept. În: *Dreptul*, Anul XIII, Seria a III-a, 2002, nr.9, p.98-103. ISSN 1018-0435
21. ТИМОШЕНКО, А.В. *Теоретические и практические вопросы гражданского иска в предварительном расследовании*. Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Челябинск, 2002. 214 с.
22. БОЖЬЕВ, В.П. Применение норм ГПК при рассмотрении гражданского иска в уголовном процессе. В: *Советская Юстиция*, 1971, №15, с.18.
23. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova „Cu privire la sentința judecătorească”, nr.5 din 19.06.2006. [on-line] [Accesat: 31.05.2018]. Disponibil: <http://cj.md/uploads/sentința-judecătorească.pdf>
24. Cauza penală nr.2014041255, Procuratura mun. Bălți.
25. Sentința Judecătoriei Bălți din 19.12.2014, dosarul nr.1-1076/2014.

Date despre autor:

Eduard ABABEI, doctorand, Școala doctorală Științe Juridice, Universitatea de Stat din Moldova.

E-mail: ed.ababei@gmail.com

Prezentat la 01.04.2019